

Επιλεκτική χρεοκοπία πρώτα και

REPORTAZ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΥ

Σε καθεστώς επιλεκτικής χρεοκοπίας (selective default) θα βρεθεί η Ελλάδα μέχρι να ολοκληρωθεί το PSI και να αναβαθμιστεί εκ νέου η οικονομία της. Στο καθεστώς αυτό αναμένεται να υποβαθμίσουν την Ελλάδα οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης εξαιτίας της αδυναμίας της χώρας να ανταποκριθεί στην αποπληρωμή των ομολόγων και στην εφαρμο-

γή του «κούρεματος». Η αρχή έγινε την περασμένη εβδομάδα με την υποβάθμιση της Fitch, η οποία έφερε την ελληνική οικονομία μία βαθμίδα πριν από την επιλεκτική χρεοκοπία και όπως εκτιμούν τραπεζικές πηγές αναμένεται να ακολουθήσουν τόσο η S&P όσο και η Moody's. Η αναμενόμενη υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας σημαίνει ότι πρόσκαιρα θα υπάρχει πρόβλημα στη χρηματοδότηση των τραπεζών από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

(ΕΚΤ), η οποία θα σταματήσει να δέχεται ως εγγύηση ελληνικά ομόλογα. Το χρηματοδοτικό αυτό κενό όμως θα καλυφθεί αμέσως από το ευρωπαϊκό ταμείο EFSF, το οποίο διαθέτοντας κεφάλαια ύψους 30 δισ. ευρώ θα παρέχει τις εγγυήσεις στην ΕΚΤ όσο καιρό διαρκεί η αξιολόγηση της επιλεκτικής χρεοκοπίας. Μετά την ολοκλήρωση του PSI και την ανταλλαγή των ομολόγων, όπως επισημαίνουν οι ίδιες πηγές, η αξιολόγηση της χώρας θα αναβαθμιστεί και τα νέα ομόλογα θα

γίνονται πλέον δεκτά από την ΕΚΤ, διασφαλίζοντας την αποκατάσταση της ρευστότητας του συστήματος. Σύμφωνα με τραπεζικές πηγές, η υποβάθμιση της Ελλάδας σε selective default θα ενεργοποιήσει τα CDS, οι τιμές των οποίων τις τελευταίες ημέρες έχουν ανέβει σημαντικά. Αυτό σημαίνει ότι κάποιος θα πάρουν τα κέρδη τους και κάποιος άλλος, κυρίως ευρωπαϊκές τράπεζες, θα γράψουν ζημιές. Ωστόσο, σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, είναι δύσκολο να υπολογιστεί το ύψος

30 δισ. στους κατόχους ελληνικών ομολόγων, 40 δισ. στις τράπεζες, 97 δισ. για τοκοχρεολύσια, ληξιπρόθεσμα χρέη και ελλείμματα γενικής κυβέρνησης 2012

Πού θα «πάνε» τα €130+37 δισ.

Το 73% θα φτάσουν οι απώλειες τραπεζών και Ταμείων από το «κούρεμα»

REPORTAZ
ΑΡΓΥΡΗΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

Από το πακέτο των 130 δισ. ευρώ περίπου 30 δισ. ευρώ θα δοθούν μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) στους κατόχους ελληνικών ομολόγων κατά την εκτέλεση του PSI. Ποσό 40 δισ. ευρώ θα χρησιμοποιηθεί για την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών, στο οποίο θα πρέπει να προστεθούν και τα 10 δισ. ευρώ που έχουν ήδη εγκριθεί στο πλαίσιο του παλαιού προγράμματος των 110 δισ. ευρώ – ένα μέρος έχει ήδη μεταβιβαστεί στο ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ). Τα 60 δισ. ευρώ που απομένουν από το νέο δάνειο, συν τα 37 δισ. ευρώ που απομένουν από το πρώτο δάνειο, σύνολο 97 δισ. ευρώ, θα δοθούν στην Ελλάδα σε δόσεις για την κάλυψη των τοκοχρεολυσίων ως και το 2014, την

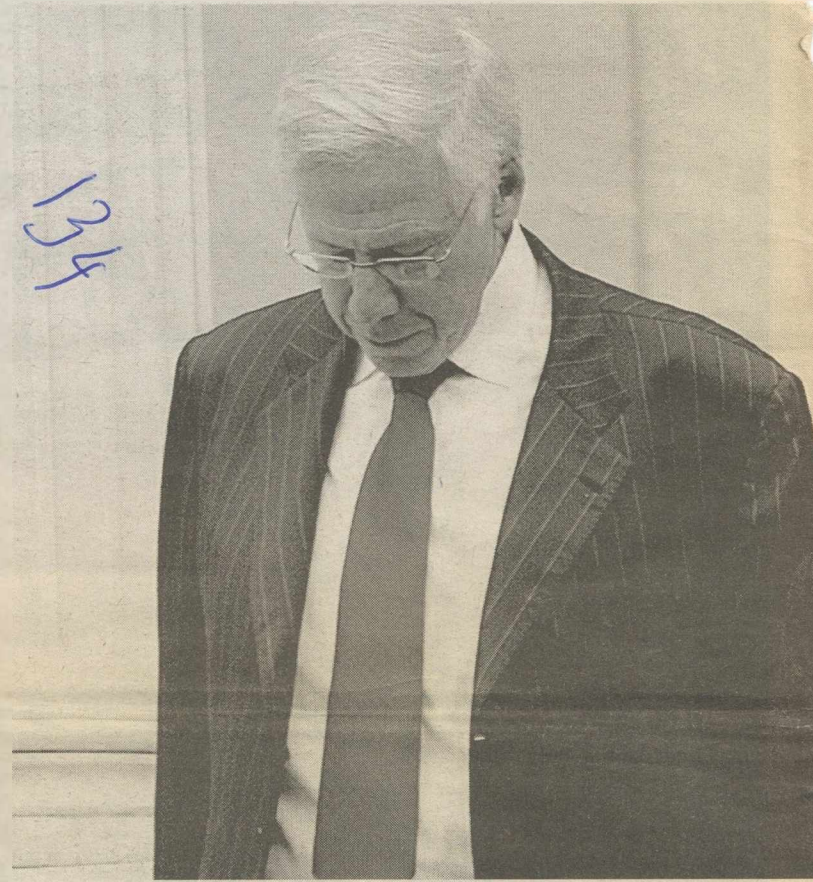
εξόφληση των ληξιπρόθεσμων χρεών του Δημοσίου προς τους ιδιώτες (υπερβαίνουν τα 6,5 δισ. ευρώ) και την κάλυψη των ελλειμμάτων γενικής κυβέρνησης 2012-2014.

Το «κούρεμα» των ιδιωτών

Από το «κούρεμα» των ελληνικών ομολόγων συνολικής ονομαστικής αξίας 206 δισ. ευρώ κατά 53,5% εκτιμάται ότι θα προκύψει όφελος περίπου 110 δισ. ευρώ. Σε όρους καθαρής παρούσας αξίας (NPV) οι απώλειες που θα καταγράφουν οι ιδιώτες ομολογιούχοι (κυρίως τράπεζες και ασφαλιστικά ταμεία) φτάνουν ως το 73%. «Οι απώλειες στην πραγματική αξία των ομολόγων είναι μεγάλες, είναι άσκοπο να προσπαθήσουμε να κρύψουμε αυτό» δήλωσε ο επικεφαλής του Διεθνούς Χρηματοπιστωτικού Ινστιτούτου (IIF) κ. Τσαρλς Νταλάρα. Όταν ολοκληρωθεί το «κούρεμα», το

υπόλοιπο 46,5% της αξίας των ομολόγων θα καλυφθεί κατά 31,5% από νέα ελληνικά ομόλογα με διάρκεια ωρίμασης από 11 έτη ως 30 έτη και κατά 15% από ομόλογα του EFSF διετούς διάρκειας. Όλοι όσοι συμμετέχουν επίσης θα δικαιούνται τίτλους απόδοσης ως 1% τον χρόνο επί των νέων ομολόγων από το 2015 και μετά, απόδοση η οποία θα εξαρτάται από την αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ της Ελλάδας.

Το επιτόκιο των νέων ομολόγων θα είναι 2% ως τον Φεβρουάριο του 2015, 3% στη συνέχεια και ως το 2021 και 4,3% το υπόλοιπο διάστημα ως τον Φεβρουάριο του 2042. Σύμφωνα με το IIF, το επιτόκιο ως το 2020 θα είναι μεσοσταθμικά 2,63%, ενώ για ολόκληρη την τριετία διαμορφώνεται στο 3,65%, συμπεριλαμβανομένης της απόδοσης που υπολογίζεται από τους τίτλους με τη ρήτρα αύξησης του επιτοκίου ανάλογα με την πορεία του ΑΕΠ.

Όλα τα νέα ομόλογα διέπονται από το βρετανικό Δίκαιο. Στο PSI θα συμπεριληφθούν και δάνεια των ΔΕΚΟ με την εγγύηση του Δημοσίου. Από το «κούρεμα» εξαιρούνται τα έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου.

Ειδικός λογαριασμός και εποπτεία

Το Eurogroup αποφάσισε ότι η Ελλάδα θα συστήσει έναν ειδικό λογαρια-

σμό στον οποίο θα μπαίνουν τα δάνεια και οι εσωτερικοί πόροι της χώρας (φορολογικά έσοδα, αποκρατικοποιήσεις) για την εξυπηρέτηση του χρέους για το επόμενο τρίμηνο. Αποφασίστηκε ότι η διάταξη θα εισαχθεί στο ελληνικό Σύνταγμα το συντομότερο δυνατόν. Ο υπουργός Οικονομικών κ. Ευ. Βενιζέλος δήλωσε ότι πρόκειται για «εθνική νομοθετική ρύθμιση, η οποία αργότερα θα γίνει και συντα-

αναβάθμιση μετά το PSI

των ζημιών, το οποίο σε καμία περίπτωση δεν θα είναι ευκαταφρόνητο. Όσον αφορά την εφαρμογή του PSI, κρίσιμη θεωρείται η αποδοχή από τους κατόχους των ελληνικών ομολόγων της ρήτρας συλλογικής ευθύνης (CACs). Οι κάτοχοι των ομολόγων που θα δηλώνουν τη συμμετοχή τους στην ανταλλαγή, ταυτόχρονα θα υπογράφουν αν επιθυμούν να προχωρήσουν σε εξουσιοδότηση προς το Ελληνικό Δημόσιο να ενεργοποιήσει τα CEACs. Σύμφωνα με τον νόμο για το PSI

που ψηφίστηκε την περασμένη Πέμπτη στη Βουλή, για να συγκληθεί η συνέλευση των ομολογιούχων που θα αποφασίσουν τη συμμετοχή στο «κούρεμα» όλων των κατόχων ελληνικών ομολόγων απαιτείται η εξουσιοδότηση του 50%. Στη συνέχεια στη γενική συνέλευση είναι απαραίτητη η θετική ψήφος του 66% των παρισταμένων. Μόνο το ποσοστό των ελληνικών τραπεζών και των ασφαλιστικών ταμείων είναι της τάξεως του 40%. Ως εκ τούτου εκφράζεται αισιοδοξία ότι το εγ-

χείρημα θα έχει θετική κατάληξη. Μάλιστα κυβερνητικές πηγές εκτιμούν ότι τελικά η συμμετοχή στο PSI θα είναι εξαιρετικά υψηλή. Πάντως, σε κάθε περίπτωση, από την ανταλλαγή των ομολόγων και την όλη διαδικασία αναμένεται να εγερθούν πολλά νομικά θέματα και αρκετές περιπτώσεις να καταλήξουν στα δικαστήρια. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις «θα ανοίξουν τέρστρες δουλειές για τα δικηγορικά γραφεία».

Η υποχώρηση της ΕΚΤ

Το επίσημο «κούρεμα»

Πέρα από το «κούρεμα» των ιδιωτών, η απόφαση προβλέπει απώλειες και για τον επίσημο τομέα: την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), τα κράτη-μέλη της ευρωζώνης και τις κεντρικές τους τράπεζες. Τα κράτη-μέλη της ευρωζώνης δέχθηκαν τη μείωση των επιτοκίων των δανείων του πρώτου πακέτου στήριξης.

Το όφελος για την Ελλάδα εκτιμάται σε 3 δισ. ευρώ ετησίως. Η ΕΚΤ συμφώνησε να παραιτηθεί των κερδών που θα αποκόμιζε από την ονομαστική αξία των ελληνικών ομολόγων, τα οποία αγόρασε σε χαμηλότερη τιμή στη δευτερογενή αγορά. Το Eurogroup αποφάσισε ότι η ΕΚΤ θα προχωρήσει σε διανομή κερδών από τα ελληνικά ομόλογα στα υπόλοιπα κράτη-μέλη και στη συνέχεια θα είναι στην ευχέρεια των κυβερνήσεών τους να τα διαθέσουν στην Ελλάδα. Με τη σειρά τους οι εθνικές κεντρικές τράπεζες θα παρατηθούν των κερδών τους από τα ελληνικά ομόλογα που έχουν στο χαρτοφυλάκιο τους.

ματική για να αυτοπροστατευτούμε. Για έναν λογαριασμό στην Τράπεζα Ελλάδος όπου τηρούνται οι λογαριασμοί του Δημοσίου και για μια παρακολούθηση των δόσεων που έχουμε να καταβάλουμε, των τοκοχρεολυσίων δόσεων ή άλλων υποχρεώσεων όχι μόνο του Δημοσίου αλλά και δήμων, δημοσίων επιχειρήσεων και άλλων φορέων». Στην απόφαση της Τρίτης προα-

γέλλεται η ίδρυση μόνιμου ελεγκτικού γραφείου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Αθήνα στα πρότυπα αυτού του ΔΝΤ που ήδη στεγάζεται σε κτίριο της Τράπεζας της Ελλάδος υπό τον κ. Μπομπ Τράα. Παράλληλως γίνεται αναφορά στην ενίσχυση της Ομάδας Δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, υπό τον κ. Χορστ Ράιχενμαχ, η οποία θα συνεχίσει να παρέχει τεχνική βοήθεια.

«ΟΙ ΑΠΩΛΕΙΣ στην πραγματική αξία των ομολόγων είναι μεγάλες. Είναι άσκοπο να προσπαθήσουμε να το κρύψουμε αυτό» δήλωσε ο Τσαρλς Νταλάρα (στη φωτογραφία με τον έτερο εκπρόσωπο του IIF Ζαν Λεμιέρ)

πειθαρχία που τόσο λατρεύει να επιβάλλει το Βερολίνο

Μάριο Ντράγκι»

ώσιμη ανάπτυξη μόνο αν εφαρμοστούν οι μεταρρυθμίσεις αυτές».

Οι Ευρωπαίοι θα πρέπει επίσης να ξεχάσουν τα περί μόνιμης απασχόλησης ή της εργασιακής ασφάλειας της μιας δουλειάς καθ' όλη τη διάρκεια του παραγωγικού τους βίου. «Το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο έχει τελειώσει όταν βλέπουμε τα ποσοστά της ανεργίας των νέων που υπάρχουν σε ορισμένες χώρες. Οι διαρθρωτικές αλλαγές είναι αναγκαίες για να ενισχυθεί η απασχόληση, ιδιαίτερα η απασχόληση των νέων, και στη συνέχεια οι δοπάνες και η κατανάλωση» προσθέτει.

Μία ημέρα νωρίτερα είχαν ανακοινωθεί οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την οικονομία, βάσει των οποίων προβλέπεται ύφεση 0,3% στην ευρωζώνη έναντι των προηγούμενων προβλέψεων, του φθινοπώρου του 2011, που έκαναν λόγο για ανά-

πτυξη 0,5%. Ωστόσο ο αρμόδιος επίτροπος Ολι Ρεν ένευσε να προσθέσει ότι οι κυβερνήσεις που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες «πρέπει να είναι έτοιμες να υλοποιήσουν τους δημοσιονομικούς στόχους τους».

Από τις δηλώσεις Ντράγκι καθίσταται σαφές ότι η γερμανική οικονομική ορθοδοξία έχει κυριαρχήσει πλήρως σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο επικεφαλής της ΕΚΤ είχε άλλωστε ταχθεί αναφανδόν υπέρ ενός σκληρού «δημοσιονομικού συμφόρου» (το είχε μάλιστα σχεδόν προαναγγείλει) για την επιβολή «χρυσού κανόνα» στο δημόσιο χρέος και στο έλλειμμα. Το Βερολίνο επιμένει πως πριν από σπδή-ποτε άλλο πρέπει να υπάρξουν σενατάτος συντονισμός και επιτήρηση των οικονομικών της ευρωζώνης. Η αύξηση της δύναμης του μόνιμου μηχανισμού και τα ευρωομόλογα μπορούν να περιμένουν. Ο «Σούπερ Μάριο» δεν παύει βέ-

Τη βραχυπρόθεσμη ύφεση θα τη διαδεχθεί μακροπρόθεσμη βιώσιμη ανάπτυξη μόνο αν εφαρμοστούν οι μεταρρυθμίσεις

βαια να παραμένει σε συναγερμό και για την ελληνική περίπτωση. Και εκεί χρησιμοποιεί τη λέξη που εκτιμώμεται συνεχώς και μονότονα από το Βερολίνο: εφαρμογή (implementation). Δεν παραλείπει μάλιστα να επισημάνει και τον κίνδυνο που συνεπάγεται η προσφυγή στις κάλπες – άλλη μία κίνηση που προκαλεί αλλεργία στην Ανγκελα Μέρκελ και στον Βόλφγκανγκ Σόιμπλε.

Ωστόσο ο κ. Ντράγκι έχει προβεί και σε ορισμένες κινήσεις για την πυρόσβεση των ανησυχιών ότι η κρίση χρέους θα πυρπολήσει την Ιταλία και την Ισπανία. Τα τριετή δάνεια προς τις τράπεζες έχουν βοηθήσει στην ενίσχυση της ρευστότητας και έχουν κάπως καθησυχάσει τις αγορές. Αλλωστε, όπως εκμυστηρεύθηκε στην πρόσφατη συνέντευξή του, αυτές είναι που ελέγχει πριν από όλα όταν ηγείται στο γραφείο του.

«ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ μοντέλο έχει τελειώσει» δήλωσε ο Μάριο Ντράγκι συντασσόμενος πλήρως με τη γραμμή του Βερολίνου

Πώς ο ιταλός τραπεζίτης έγινε ο «αγαπημένος» της Ανγκελα Μέρκελ υιοθετώντας πλήρως τη δημοσιονομική

Το ευαγγέλιο της λιτότητας «κατά

REPORTAZ
ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Μάριο Ντράγκι ήταν εξ αρχής το αουτσάιντερ για τη διαδοχή του Ζαν-Κλοντ Τριέ στην προεδρία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Δεν είχε σημασία ότι είχε διατελέσει κεντρικός τραπεζίτης στην Ιταλία, ότι είχε ηγηθεί ενός από τα μεγαλύτερα προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων ή ότι είχε διατελέσει στέλεχος της Goldman Sachs.

Όταν όμως ο Αξελ Βέμπερ, ο πρώην επικεφαλής της Bundesbank, απεσώθη, ο Ντράγκι ήρθε αιφνιδιαξ ξανά στο προσκήνιο, παρά το γεγονός ότι προερχόταν από μια χώρα με αμαρτωλό δημοσιονομικό παρελθόν και παρόν... Αλλοστε η «Bild» είχε αρχικά γράψει εναντίον του ότι η Ιταλία

χωρίς πληθωρισμό είναι σαν μακαρόνι χωρίς σάλτσα ντομάτας, προτού τον παρουσιάσει αργότερα ως... πρώτο τραπεζίτη.

Όσοι εξακολουθούν να αναρωτούνται πώς συνέβη αυτό, αρκεί να διαβάσουν την πρόσφατη συνέντευξη που παραχώρησε στην εφημερίδα «Wall Street Journal» και δημοσιεύθηκε στην Παρασκευή. Ο 63χρονος Ντράγκι, χρησιμοποιώντας γλώσσα σκληρή, ίσως και ασυνήθιστη για τραπεζίτη, δεν άφησε περιθώρια παρερμηνειών. «Το ευρωπαϊκό μοντέλο έχει τελειώσει» δήλωσε ευθαρσώς, τασσόμενος πλήρως με τη γραμμή της λιτότητας και της αυστηρής δημοσιονομικής πειθαρχίας που πηγάζει από το Βερολίνο.

Αυτό όμως να εξηγήει και το γιατί η αρχικά επιφυλακτική Ανγκελα Μέρκελ έδωσε τη συγκατάθεσή της για να

εγκατασταθεί ο Ντράγκι στον 35ο όροφο του Eurotower της Φρανκφούρτης... Ακόμη και όσοι είχαν τότε εκφράσει επιφυλάξεις λόγω της προτεραιότητας που στην Goldman Sachs (όπου αποδεικνύει ότι δύσκολα θα αλλάξει) παίζει ρόλο στο swap της ελληνικής κυβέρνησης το 2002, κάτι που κατηγορηματικά αρνείται ο ίδιος), επέισθησαν ότι ο απόφοιτος του MIT ήταν ο κατάλληλος.

Η λιτότητα ήρθε για να μείνει

Η συνέντευξη Ντράγκι ήρθε σε μια στιγμή που κορυφώνεται στην Ευρώπη η συζήτηση για το αν η πολιτική της σκληρής και βαθιάς λιτότητας αποτελεί την κατάλληλη συνταγή για όσες χώρες πληττονται από ύφεση, όπως η Ελλάδα, ή χρειάζεται μια αναπτυξιακή ένεση, τύπου Σχεδίου Μάρσαλ,

για την επανεκκίνηση της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Ο κ. Ντράγκι τάσσεται αναφανδόν υπέρ του... Ευαγγελίου της λιτότητας που προβαίνει η «σκληρά καγκελάριος», κάτι που αποδεικνύει ότι δύσκολα θα αλλάξει η σημερινή πορεία της Ευρώπης. Όπως είπε στη «Wall Street Journal», η ύφεση που υπάρχει στην Ελλάδα γεννά «ένα γενικότερο ερώτημα για την Ευρώπη. Υπάρχει εναλλακτική στη δημοσιονομική προσαρμογή; Δεν υπάρχει και δεν θα έπρεπε να αρνούμαστε ότι προκαλεί συρρίκνωση βραχυπρόθεσμα. Στο μέλλον» εξηγεί «θα υπάρξει αυτό που αποκαλούμε κανάλι εμπιστοσύνης, το οποίο θα επανεργιοποιήσει την ανάπτυξη. Αλλά αυτό δεν είναι κάτι που θα συμβεί αμέσως και γι' αυτό οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις είναι τόσο σημαντικές: επειδή τη βραχυπρόθεσμη ύφεση θα τη διαδεχθεί μακροπρόθεσμη βι-

ΓΝΩΜΗ

Ελληνικός

Πουζαντισμός

ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ ΚΑΡΑΚΟΥΣΗ

Εμπειρικές και επιστημονικές έρευνες των διαθέσεων της κοινής γνώμης αποδίδουν την ελληνική κοινωνία σε κατάσταση παράκρουσης. Η απογοήτευση και ο θυμός κυριαρχούν και οι συνωμοσιολογικές προσεγγίσεις τείνουν να επικρατήσουν θέτοντας στο περιθώριο κάθε έννοια ορθού λόγου. Η λογική εξήγηση των πραγμάτων έχει εξοβελισθεί στο πυρ το εξώτερον και, αντιθέτως, διακινούνται με απίστευτη ευκολία και ταχύτητα οι πιο απίθανες και οι πιο ακραίες πολιτικές θεωρίες. Αθροιζόμενα τα παραπάνω διαμορφώνουν περιβάλλον απίστευτου ποпуλισμού, ευνοώντας κυρίως λαϊκίστικες φωνές και ακραίες ομάδες. Κόμματα, κομματίδια και κινήσεις απίθανες ξεπηδούν σχεδόν από παντού.

Οι Έλληνες μοιάζουν

αίφνης σαν να αποφοίτησαν πρόσφατα από τη σχολή του Πιερ Πουζάν, ενός απίθανου γάλλου πολιτικού, ο οποίος στα κατεστραμμένα μεταπολεμικά χρόνια έστησε στη Γαλλία το περιβόητο λαϊκιστικό, ξενοφοβικό και αντικοινοβουλευτικό κίνημα του πουζαντισμού. Επρόκειτο για ένα πρόδρομο σχήμα του σημερινού Ξενοφοβικού Λαϊκού Μετώπου το οποίο συγκρότησε ο Ζαν-Μαρί Λεπέν και του οποίου τώρα ηγείται η κόρη του, η οποία εν όψει των επερχόμενων προεδρικών εκλογών στη Γαλλία τάχθηκε υπέρ της επιστροφής στο γαλλικό φράγκο.

Αλλά δεν είναι μόνο τα φρούτα του ελληνικού πουζαντισμού που ανθούν στον κατεστραμμένο ελληνικό πολιτικό κήπο. Εσχάτως παρατηρείται και η ενίσχυση των άκρων. Στη σημερινή Ελλάδα πληθαίνουν οι ακροατές, επιγίνωνται του Χίτλερ, του Μπακούνι και ένας Θεός ξέρει ποιων άλλων.

Το πολιτικό σύστημα είναι αλήθεια πως υπέστη φθορά μεγίστη τα πολλά προηγουμένα χρόνια. Και είναι επίσης ακριβές ότι στο παρόν περιβάλλον οι σύνδεσμοι των κομμάτων με την κοινωνία έσπασαν.

Οι παραδοσιακοί ψηφοφόροι της Κεντροδεξιάς και της Κεντροαριστεράς αμφισβητούν τους υπάρχοντες σχηματισμούς, αναζητούν νέες εκφράσεις των δύο χώρων και στις παρούσες συνθήκες της μεγάλης κρίσης διεδικούν από την πολιτική «νοικοκυριό, καλά σχολεία και προσιτή Υγεία».

Η Αριστερά επίσης, που βαυκαλίζεται ότι μπορεί να κερδίσει το 40% των ψηφοφόρων, είναι κατακερματισμένη και εμφανώς παραμένει η αδυναμία της να προσανατολιστεί το εκλογικό σώμα.

Θα έλεγε κανείς ότι σε αυτό το περιβάλλον κοινωνικής αποδιάθρθωσης, γενικευμένης αμφισβήτησης και επικράτησης διαφόρων μορφών λαϊκισμού τα αστικά κόμματα μοιάζουν χαμένα.

Και στον βαθμό που δεν αντιδράσουν, η χώρα πιθανόν να οδηγηθεί σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις.

Η προσέγγιση επιτελείων και επικοινωνολόγων ότι ο δικομματισμός θα αντέξει είναι επικοινωνιακή και δεν υποστηρίζεται από την ως τώρα καταγραφή των διαθέσεων της κοινής γνώμης.

Ο κίνδυνος λοιπόν μιας πολιτικής εκτροπής διά της ενίσχυσης των άκρων και του διαχόμενου λαϊκισμού δεν είναι αμελητέος και ούτε πρέπει να υποτιμάται.

akarakousis@doinet.gr

Οι Ευρωπαίοι θέλησαν να εξασφαλίσουν ότι μία ελληνική αποτυχία θα είναι ανώδυνη για την ευρωζώνη

Το «κούρεμα», τα συν και τα πλην

Οι δανειστές δίνουν στην Ελλάδα μια τελευταία ευκαιρία για να εφαρμόσει τις μεταρρυθμίσεις που ζητούν

ΡΕΠΟΡΤΑΖ
ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

«**Π**ρογνώσεις δεν μπορούν να γίνουν, ιδιαίτερα όταν αφορούν το μέλλον» είπε ο κ. Β. Σόιμπλε όταν ρωτήθηκε αν η συμφωνία διάσωσης της Ελλάδας θα εφαρμοστεί. Πρόκειται για φράση του αμερικανού συγγραφέα *Μαρκ Τουέιν*, ο οποίος προφανώς εμπνέει ολόκληρη την ευρωζώνη, αφού την ίδια απάντηση έδωσε προ εβδομάδων ο διευθύνων σύμβουλος της Alpha Bank κ. Δ. Μαντζούνης όταν σε ιδιωτική συζήτηση ρωτήθηκε για το μέλλον της οικονομίας. Η διάχυτη αβεβαιότητα δεν «θεραπεύτηκε» από το Eurogroup. Ωστόσο η συμφωνία έδωσε στην Ελλάδα χρόνο και κεφάλαια ώστε να στερεώσει τη θέση της στην ευρωζώνη και στην ευρωζώνη τη δυνατότητα να «απεμπλακεί» ανώδυνα από την Ελλάδα, αν αυτό κριθεί απαραίτητο. «*Ηταν η καλύτερη συμφωνία για όλους*» λέει πρόσωπο που παρακολούθησε τις διαπραγματεύσεις.

«*Οι Ευρωπαίοι έδωσαν στην Ελλάδα μια τελευταία μεγάλη ευκαιρία με αντάλλαγμα να μπορούν να την πετάξουν έξω αν δεν τηρήσει το μνημόνιο*». Πρόκειται για μια προσέγγιση ταυτόσημη εκείνης του επικεφαλής οικονομολόγου της Goldman Sachs στην Ευρώπη κ. Φραντσέσκο Γκαρτζαρέλι, ο οποίος επανέλαβε στο Λονδίνο τη δήλωση που έκανε στις 22 Ιανουαρίου στο «Βήμα της Κυριακής» ότι «*μετά το PSI η Ελλάδα θα έχει μικρότερη συστημική σημασία για την ευρωζώνη*».

Το παράδοξο του PSI

Σύμφωνα με συγκλίνουσες εκτιμήσεις, ένα είναι το «κλειδί» που ανοίγει την πόρτα τόσο του Παραδείσου όσο και της Κόλασης για την Ελλάδα. Πρόκειται για την αναδιάρθρω-

Η ΚΡΙΣΤΙΝ Λαγκάρντ, ο Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ και ο Ολι Ρεν ανακοινώνουν τη συμφωνία για το ελληνικό χρέος την περασμένη Τρίτη. Μετά τη συμφωνία η Ευρώπη αισθάνεται πιο ασφαλής αλλά και η Ελλάδα κέρδισε χρόνο τον οποίο θα πρέπει να εκμεταλλευτεί

ση του χρέους μέσω της ανταλλαγής ομολόγων (PSI). Μετά το PSI τα νέα ομόλογα που θα αντικαταστήσουν τα παλαιά θα πληρώνονται από «ειδικό λογαριασμό» στον οποίο θα διχοχευείται το μεγαλύτερο τμήμα της βοήθειας. Αυτό σημαίνει ότι η αποπληρωμή του χρέους και κατ'επέκταση η ευστάθεια και η ασφάλεια του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος εξασφαλίζονται και ελέγχονται από την τρόικα, ανεξάρτητα από τις ελληνικές αποφάσεις ή επιδόσεις.

Ουσιαστικά οι Ευρωπαίοι δάνεισαν τον εαυτό τους για να αποπληρώσουν το ελληνικό χρέος. Εφόσον λοιπόν μια ελληνική αποτυχία θα είναι ανώδυνη για την ευρωζώνη, ισχυρά κίνητρα για την αναπροσαρμογή της βοήθειας δεν θα υπάρχουν. Αλλά το PSI είναι καλό και για την Ελλάδα, όχι τόσο γιατί «διαγράφει» τμήμα ενός δημοσίου χρέους που παραμένει δυσθεώρητο (το πιο αισιόδο-

«**Το ρίσκο** της εφαρμογής της συμφωνίας είναι εξίσου μεγάλο με το ρίσκο που υπήρχε μέχρι να κλείσει η συμφωνία» λέει ο κ. Σαχινίδης

Ξο σενάριο αναφέρει ότι θα βρίσκεται στο 120% του ΑΕΠ το 2020), αλλά κυρίως γιατί η ανταλλαγή παλαιών «πτωχευμένων» ομολόγων με νέα συμβάλλει στην εξυγίανση των τραπεζών. Μετά την ανακεφαλαιοποίησή τους που η συμφωνία προβλέπει οι τράπεζες ελπίζεται ότι θα προβούν σε πρωτοβουλίες που θα δώσουν τέλος στην «πιστωτική ασφυξία», η οποία είναι η κυριότερη αιτία της ύφεσης κατοικιών διαστάσεων. Κατά τούτο ο πρωθυπουργός κ. Α.

Παπαδήμος πράγματι πέτυχε το μέγιστο εφικτό. Αλλά το ερώτημα που ουδείς μπορεί να απαντήσει είναι αν οι τράπεζες αποδειχθούν αρκετά ισχυρές για να «ανασύρουν» την Ελλάδα από τον βάλτο της ύφεσης ή αν η ύφεση αποδειχθεί τόσο σφοδρή που θα τις απορροφήσει σε μια δίνη.

Ακήρυκτος πόλεμος

Ενώ χρόνος δεν υπάρχει και η πραγματική οικονομία κινδυνεύει με ανήκεστο βλάβη, οι τράπεζες παραμένουν εγκλωβισμένες στον «ακήρυκτο πόλεμο» πολιτικών - τραπεζιτών για τον έλεγχο τους μετά την ανακεφαλαιοποίηση. «*Αν κάνουμε όλες τις τράπεζες να μοιάζουν με την Αγροτική, τότε η Ελλάδα θα επιστρέψει στη δεκαετία του '40*» λέει ανώτατο κυβερνητικό στέλεχος, που αναγνωρίζει ωστόσο ότι το «μοντέλο Αγροτικής» έχει πολλούς θιασώτες στη Βουλή. Οι τραπεζικές εκκρεμότητες δεν

είναι ο μοναδικός πονοκέφαλος της κυβέρνησης. «*Το ρίσκο της εφαρμογής της συμφωνίας είναι εξίσου μεγάλο με το ρίσκο που υπήρχε μέχρι να κλείσει η συμφωνία*» λέει ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών κ. Φίλιππος Σαχινίδης, αλλά εκτιμά ότι «*η ολοκλήρωση της ανταλλαγής ομολόγων θα σημάνει μια νέα εποχή για τη χώρα*». Ο οικονομικός σύμβουλος και επικεφαλής του Γραφείου Πρωθυπουργού κ. Γκίκας Χαρδούβελης εκτιμά ότι «*η πιστωτική ασφυξία θα λήξει όταν επιστρέψουν στις τράπεζες τα 60-70 δισεκατομμύρια καταθέσεων που αποσύρθηκαν και αυτό θα γίνει όταν εξαλειφθεί η αβεβαιότητα μετά την ολοκλήρωση του PSI*». Όπως αναγνωρίζει ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης κ. Ευ. Βενιζέλος, η πολιτική και κοινωνική σταθερότητα θα έχουν ρόλο καθοριστικό στην εξέλιξη ή στην ενίσχυση της αβεβαιότητας. Ωστόσο, δεν θα είναι εύκολο να εξασφαλιστούν υπό τις σημερινές συνθήκες οικονομικού σοκ.

Η έκθεση βιωσιμότητας του ΔΝΤ κατηγορήθηκε για «αριθμητική γυμναστική» λόγω υπέρμετρα αισιόδοξων προβλέψεων για την ανάπτυξη, την εκτέλεση του προϋπολογισμού και την πρόοδο των αποκρατικοποιήσεων. Αναφέρει όμως με σαφήνεια ότι απειροελάχιστες αποκλίσεις στην επίτευξη των στόχων μπορούν να τινάξουν στον αέρα τη συμφωνία. Κατά συνέπεια, σύντομα μπορεί οι ηγέτες της ευρωζώνης να κληθούν στις Βρυξέλλες να απαντήσουν για ακόμη μία φορά στο δίλημμα «*αναπροσαρμογή της βοήθειας ή διευκόλυνση εξόδου*». Θα είναι η «τελευταία φορά»; Ουδείς γνωρίζει. Όπως έλεγε ο *Μαρκ Τουέιν* και επανέλαβε ο κ. Σόιμπλε, «*προγνώσεις δεν μπορούν να γίνουν, ιδιαίτερα όταν αφορούν το μέλλον*»...

ΓΝΩΜΗ

Κόκκινη γραμμή με τον... εαυτό μας

ΤΟΥ ΣΗΦΗ ΠΟΛΥΜΙΛΗ

Από την περασμένη Δευτέρα φαίνεται ότι έχουμε ακόμη μία ευκαιρία μπροστά μας. Επώδυνη, δυσβάστακτη, ασφυκτική για δεκάδες χιλιάδες εργαζομένους. Αλλά είναι μια ευκαιρία. Ίσως η τελευταία που έχουμε αν θέλουμε πράγματι να παραμείνουμε στο ευρώ. Μπορούμε να τη διαχειριστούμε αναλαμβάνοντας το συλλογικό και προσωπικό κόστος που συνεπάγεται; Αυτό είναι το στοίχημα για όλους μας. Ως τώρα έχουμε χορτάσει από λόγια, υποσχέσεις σωτηρίας, κραυγές, συνθήματα μίσους και διχόνοιας και επιδείξεις ανεύθυνης επαναστατικότητας. Η πραγματικότητα είναι όμως μπροστά μας και επιμένει χωρίς να λογαριάζει τη δική μας μελαγχολία ή μοιρολατρία. Όπως τελειώνουν οριστικά και οι ψευδαισθήσεις που καλλιεργούσαν ορισμένοι, ότι με μια επαναδιαπραγμάτευση θα μας έκαναν τη ζωή πιο εύκολη.

Μνημονιακοί και αντιμνημονιακοί

Την ιδεολογία της αρπαχτής και του βολέματος την πληρώνουν σήμερα ακόμη και ορισμένοι από αυτούς που ευνοήθηκαν

μπορεί να έχουμε διαφορές αλλά στο ίδιο καζάνι βράζουμε. Δεν μπορούμε να συνεχίσουμε αυτοκτονώντας με δόσεις, δεν χρειαζόμαστε άλλη οργή, ούτε μπορούμε να συνεχίσουμε κρύβοντας τα προβλήματα κάτω από το χαλί. Μπορεί κάποιοι να θεωρούν κάκιστη τη συμφωνία με τους ευρωπαίους δανειστές μας, αλλά αυτή είναι και στον ορίζοντα δεν υπάρχει άλλη.

Και είτε θέλουμε, οι περισσότεροι όπως φαίνεται, να παραμείνουμε στο ευρώ, είτε να επιστρέψουμε στη δραχμή, όπως φρενακίζονται κάποιοι, εμείς πρέπει να βρούμε τις λύσεις. Γιατί το μείζον πρόβλημα δεν είναι το όποιο νόμισμα αλλά η κυρίαρχη λογική της δανειακής ευκολίας με την οποία ζήσαμε τα τελευταία χρόνια. Τώρα είμαστε ενώπιος ενωπίω. Τον εαυτό μας πρέπει να αλλάξουμε πρώτα απ' όλα, χωρίς να ελπίζουμε στο κράτος-καταφύγιο, που είναι πια ένα πουκάμισο αδειανό.

Η κόκκινη γραμμή είναι πια με το παρελθόν μας και όχι με τη Μέρκελ, τον Σαρκοζί και πάει λέγοντας. Αυτήν πρέπει να τραβήξουμε, να δούμε τα λάθη που κάναμε και να βρούμε το θάρρος και την αντοχή ναβάλουμε επιτέλους το συλλογικό πάνω από το ατομικό συμφέρον, την αξιοκρατία πάνω από τη φαυλότητα, την αλληλεγγύη πάνω από την ιδιώτευση. Χρειαζόμαστε μια νέα μορφή πολιτικής και κοινωνικής στρατεύσης, αφού και απογοητευτήκαμε και πληρώσαμε πολύ ακριβά τους κομματικούς στρατούς με τους οποίους πορευθήκαμε όλα αυτά τα χρόνια.

Την ιδεολογία της αρπαχτής και του βολέματος την πληρώνουν σήμερα ακόμη και ορισμένοι από αυτούς που ευνοήθηκαν. Και η μόνη μετάθεση των προβλημάτων σε κάποιους εύκολους εσωτερικούς και εξωτερικούς εχθρούς δεν μας οδηγεί

σε παρά στο αδιέξοδο που βιώνουμε οι περισσότεροι. Ναι, όσοι έχουμε ακόμη δουλειά βλέπουμε τα εισοδήματά μας να συρρικνώνονται. Προτού αρχίσουμε όμως τις κραυγές οφείλουμε να σκεφτούμε πρώτους απ' όλους τους εκατοντάδες χιλιάδες ανέργους, τους νέους που βλέπουν να περνούν οι ευκαιρίες από μπροστά τους και να μην μπορούν να τις αρπάξουν. Και τότε ίσως θα αντιληφθούμε ότι δεν οδηγεί πουθενά το να παριστάνουμε τους εισαγγελέεις ή τους κατηγορούς. Γιατί από εδώ και πέρα το θέμα δεν είναι αν θα διατηρήσουμε τα κεκτημένα ή αν θα εκτονωθούμε βρίζοντας και καταστρέφοντας όσους, καλώς ή κακώς, θεωρούμε υπεύθυνους για τη μοίρα μας, αλλά αν μπορούμε να αρχίσουμε να δημιουργούμε. Τις δυνατότητες τις έχουμε, χρειαζόμαστε και την αυτοπεποίθηση ότι μπορούμε να ξεπεράσουμε τον βολεμένο εαυτό μας...

«Κόκκινη γραμμή του Πρωθυπουργού είναι η σωτηρία της χώρας» λέει μιλώντας προς «Το Βήμα της Κυριακής» ο καθηγητής κ. Γκίκας Χαρδούβελης, οικονομικός σύμβουλος και επικεφαλής του γραφείου του πρωθυπουργού κ. Λουκά Παπαδήμου. Ο κ. Χαρδούβελης έχει εργαστεί στην Κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ (Fed) και έχει διδάξει στο Columbia, όπου γνώρισε τον Πρωθυπουργό στα μέσα της δεκαετίας του 1980. Αργότερα ετέθη επικεφαλής των τμημάτων έρευνας της Εθνικής (1995 - 2000) Τράπεζας και της Eurobank (2005 - 2011) και είναι η δεύτερη φορά που συμμετέχει στην κλειστή ομάδα χάραξης πολιτικής του Μεγάρου Μαξίμου, αφού την περίοδο 2000 - 2004 κατείχε την ίδια θέση δίπλα στον κ. Κ. Σημίτη. Ο κ. Χαρδούβελης εκτιμά ότι τα προβλήματα δεν έχουν λυθεί και αναγνωρίζει την πολύ κακή κατάσταση της οικονομίας. Πιστεύει ωστόσο ότι το «κλειδί» για την επιστροφή στην ανάπτυξη είναι η εμπέδωση της βεβαιότητας ότι η χώρα θα παραμείνει στην ευρωζώνη, καθώς αυτό θα επιδράσει θετικά στην επανεκκίνηση της οικονομίας.

ΓΚΙΚΑΣ ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗΣ

Ο καθηγητής ο οποίος μετέχει στην κλειστή ομάδα χάραξης πολιτικής του Μαξίμου, τονίζει ότι δεν θα ληφθούν νέα μέτρα το 2013

«Αποφύγαμε τη χρεοκοπία, ο μαραθώνιος συνεχίζεται»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ
ΠΑΥΛΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ

■ Στο Eurogroup οι ευρωπαίοι εταίροι μάς έδωσαν το πράσινο φως για το ξεκίνημα της εκταμίευσης του δεύτερου μεγάλου πακέτου χρηματοδότησης της Ελλάδας, ύψους €130 δισ. Σώθηκε η χώρα;

«Ξεπεράσαμε τον πρώτο μεγάλο σκόπελο. Δεν ήταν εύκολο για πολλούς ευρωπαίους εταίρους να αποδεχτούν ότι η συμμετοχή τους στην ευρωζώνη συνεπάγεται και την υποχρέωση να στηρίζουν υπερχρεωμένες χώρες και μάλιστα με τεράστια ποσά. Ούτε ήταν εύκολο για το ΔΝΤ να συμμετέχει σε μια διαπραγμάτευση που έμμεσα το πίεζε για ακόμη μεγαλύτερη μελλοντική χρηματοδότηση μιας σχετικά πλούσιας σε παγκόσμιο επίπεδο χώρας όπως η Ελλάδα».

■ Γιατί δεν τελείωσε η υπόθεση της διατήρησης; Τι άλλο πρέπει να γίνει;

«Πέρα από τις προαπαιτούμενες ενέργειες, ο βαθμός συμμετοχής των ιδιωτών κατόχων ομολόγων στην εθελούσια ανταλλαγή ομολόγων μέσω της διαπραγμασίας του PSI δεν είναι ακόμα ξεκαθαρισμένος. Θα το ξέρουμε σε περίπου 10 ημέρες και ελπίζουμε ότι τότε θα έχουμε "κουρέψει" ένα σημαντικό ποσοστό του χρέους. Αν αυτό γίνει, η χώρα παίρνει μια σημαντική ανάσα για να προχωρήσει. Ο κίνδυνος χρεοκοπίας ή και εξόδου από τη ζώνη του ευρώ αποφεύγεται και έτσι σταδιακά επανέρχεται το κλίμα εμπιστοσύνης στους επενδυτές, στους καταναλωτές και στους καταθέτες».

■ Αρκεί η διαγραφή μέρους του χρέους για τη διάσωση της οικονομίας;

«Φυσικά και η μερική διαγραφή του χρέους δεν αποτελεί πανάκεια. Το πρόβλημα της Ελλάδας είναι βαθύ, διαρθρωτικό και μεγάλο και έχει σωρευτεί στη διάρκεια δεκαετιών. Η Ελλάδα

αποφεύγει μεν τη χρεοκοπία και μειώνει την αβεβαιότητα του αύριο, αλλά πρέπει να συνεχίσει τον μαραθώνιο να χτίζει την πραγματική της οικονομία σε στέρεες βάσεις. Η προσπάθεια αυτή πρέπει να γίνει ακολουθώντας μια λελογισμένη δημοσιονομική πολιτική που θα είναι μεν τωρινή για την ανάπτυξη αλλά και συγχρόνως θα συνεχίσει να συντελεί στη διαρκή μείωση του δημόσιου χρέους».

■ Μα είναι δυνατόν η σημερινή περιοριστική δημοσιονομική πολιτική να είναι τωρινή για την ανάπτυξη;

«Συμφωνώ ότι βραχυπρόθεσμα η περιοριστική δημοσιονομική πολιτική παρατείνει την ύφεση. Οι δύσκολες ημέρες του 2011 συνεχίζονται και το 2012, με τα προβλήματα της ανεργίας να επιτείνονται. Το χτίσιμο της νέας Ελλάδας δεν είναι πλέον αναίμακτο. Επειδή καθυστερήσαμε την προσαρμογή των δομών της οικονομίας για έναν περίπου χρόνο και η οικονομία εκτροχιάστηκε χωρίς να έχουμε επιτύχει τις απαιτούμενες μεταρ-

ρυθμίσεις, τώρα πολλαπλασιάζεται το βραχυπρόθεσμο κόστος στους πολίτες, στις οικογένειες που ζουν με τον φόβο της ανεργίας, στα χρεωμένα νοικοκυριά που τους μειώνεται ο μισθός, στις επιχειρήσεις που κλείνουν από έλλειψη ρευστότητας ή και ζήτησης των προϊόντων τους. Το φάρμακο εξυγίανσης της οικονομίας γίνεται πικρότερο, αλλά είναι απαραίτητο διότι ανάπτυξη και πρόοδος δεν έρχονται με άρρωστο το σώμα της οικονομίας. Δεν μπορούμε να ζούμε μακαρίως όπως πριν με τα δανεικά των άλλων. Και κανένας δεν μας δανείζει στην ελεύθερη διεθνή αγορά. Το πάρτι τελείωσε».

■ Υπερασπίστηκε η κυβέρνηση μία ελάχιστη κόκκινη γραμμή;

«Κόκκινη γραμμή του Πρωθυπουργού είναι η σωτηρία της χώρας. Και το καταφέρνουμε μειώνοντας στο ελάχιστο τις υφεσιακές παρενέργειες. Πρώτον, έπειτα από σκληρές ολονύκτιες διαπραγματεύσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, έπειτα από συνεχείς τηλεφωνικές επαφές του ίδιου του Πρω-

θυπουργού με όλους τους σημαίνοντες αρχηγούς κρατών και όλους τους υψηλόβαθμους τεχνικούς στη διαπραγμάτευση, αποφύγαμε την κατάργηση του 13ου και 14ου μισθού, που αν γίνονταν τότε η ύφεση εφέτος ίσως και να άγγιζε διψήφιο νούμερο. Δεύτερον, πετύχαμε – και έχω ίδια αντίληψη γι' αυτό – στο νέο μνημόνιο, σε αντιδιαστολή με το προηγούμενο μνημόνιο, να υπάρχει αναφορά αποκυψής επιπλέον περιοριστικών μέτρων το 2013 αν η ύφεση είναι βαθύτερη ή διαρκέσει παραπάνω από αυτό που προβλέπεται στο οικονομικό πρόγραμμα. Τέλος, καταφέραμε η μείωση στις συντάξεις να ακουμπά μικρό ποσοστό του πληθυσμού των συνταξιούχων».

■ Μειώθηκε ωστόσο ο κατώτατος μισθός;

«Η τρόικα είχε θέσει μια σειρά από ζητήματα για τη μείωση του μισθολογικού κόστους προκειμένου να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα. Στη διαπραγμάτευση προτιμήσαμε τη μείωση του κατώτατου μισθού σε επίπεδα λι-

γο χαμηλότερα της Ισπανίας, ως ένα μέτρο που πλήττει λιγότερο τα εισοδήματα και τη συνολική ζήτηση στην οικονομία, ενώ συγχρόνως μειώνει και τη "μαύρη" εργασία».

■ Το σκέλος της διαπραγμάτευσης για το χρέος και το PSI δημιουργεί επίσης ερωτήματα, αφού το ελληνικό χρέος θα πληρώνεται μέσω ειδικού λογαριασμού και η Ελλάδα δεν θα μπορεί να κηρύξει στάση πληρωμών ακόμη και αν το επιθυμεί. Συμφωνείτε;

«Δεν πρόκειται να κηρύξουμε στάση πληρωμών. Κι αυτό θέλουμε να το διακηρύξουμε με κάθε τρόπο. Η στάση πληρωμών δεν φέρνει ανάπτυξη. Δεν λύνει τα προβλήματα. Ούτε θα αφήσουμε την Ελλάδα εκτός ευρωζώνης, που το μόνο που μπορεί να φέρει είναι ληθαργισμό, πολύ μεγαλύτερη μείωση των μισθών, καταστροφή πολλών υγιών θεσμών και επιχειρήσεων και απώλεια περιουσιών. Θέλουμε να ξαναχτίσουμε τη χώρα και όχι να την αφήσουμε να λεηλατηθεί από επιτήδειους. Η έξοδος της Ελλάδας από την ευρωζώνη θα ήταν και μία ήττα στρατηγικής σημασίας. Η χώρα από μέλος του σκληρού πυρήνα της ΕΕ θα βρισκόταν στο περιθώριο της Ευρώπης».

■ Πιστεύετε ότι για να πετύχει η εφαρμογή του προγράμματος θα πρέπει να παραμείνει η κυβέρνηση Παπαδήμου ενισχυμένη από τεχνοκράτες και μετά τις εκλογές;

«Η κυβέρνηση Παπαδήμου έχει συγκεκριμένους στόχους κι αυτούς προσπαθεί να εκπληρώσει. Ας αφήσουμε τα σενάρια. Το τι θα γίνει μετά τις εκλογές θα το αποφασίσουν οι πολίτες στις κάλπες. Οποια όμως και αν είναι η επόμενη κυβέρνηση, για να πετύχει θα πρέπει να είναι αποφασισμένη να συνεχίσει τις μεγάλες διαρθρωτικές αλλαγές που είναι αναγκαίες για να υπάρξει ανάπτυξη».

Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας

Προγράμματα για νέους ανέργους

■ Προετοιμάζει η κυβέρνηση κάποια άμεση αναπτυξιακή πρωτοβουλία;

«Στο προηγούμενο Συμβούλιο Κορυφής της ΕΕ αποφασίστηκε η διχοτέυση πόρων για την απασχόληση των νέων και την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Στο πνεύμα αυτό, επεξεργαζόμαστε νέα προγράμματα μείωσης της ανεργίας των νέων, κυρίως μέσα από την ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας, ενώ έχοντας τη σημερινή οπτική γωνία της κρίσης, ενεργοποιούμε τους έως σήμερα αδιανέμητους πόρους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Επιπλέον, από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον πρόεδρό της κ. Ζοζέ Μπαρόζο και τον επίτροπο κ. Γιοχάνες Χαν,

επιδιώκουμε τη στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων».

■ Τι θέλετε να πετύχετε με τη συνεργασία αυτή;

«Πρώτον, να διχοτευτούν σημαντικά κεφάλαια κίνησης προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις με εγγύηση πόρους του ΕΣΠΑ και, δεύτερον, να καλυφθεί το χρηματοδοτικό κενό στις συμβάσεις παραχώρησης των μεγάλων έργων των αυτοκινητοδρόμων, πολλά από τα οποία έχουν σταματήσει λόγω των αρνητικών επιπτώσεων της κρίσης στους προϋπολογισμούς τους. Τα έργα των αυτοκινητοδρόμων έχουν υψηλή εγχώρια προστιθέμενη αξία και πρέπει σύντομα να τα επανεκκινήσουμε».

ΠΗΓΑΔΑΚΙΑ ΓΥΡΩ

από τον κ. Λ. Παπαδήμο (αριστερά, με τους κκ. Σόιμπλε και Ντε Γιάγκερ) και τον κ. Ευ. Βενιζέλο (τρίτος από δεξιά, με τον κ. Ντράγκι) στο Eurogroup

Από την αβεβαιότητα για το ταξίδι του Πρωθυπουργού ως το «Έχουμε συμφωνία» τα ξημερώματα της Τρίτης

Τα παρασκήνια των Βρυξελλών

Η χάραξη της στρατηγικής, ο «μαέστρος» και το πόκερ στο κολασμένο για τη χώρα 48ωρο διαπραγματεύσεων

ΡΕΠΟΡΤΑΖ
ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΡΟΥΣΤΑΛΛΗ

Η αγωνία είχε κορυφωθεί τα ξημερώματα της Τρίτης στα γραφεία της μόνιμης ελληνικής αντιπροσωπείας στο κτίριο Justus Lipsius στις Βρυξέλλες. Εκείνη την ώρα οι κκ. Λ. Παπαδήμος και Ευ. Βενιζέλος είχαν αποχωρήσει για τρίτη φορά από την αίθουσα όπου συνεδρίαζε το Eurogroup, προκειμένου να έχουν την καθοριστική συζήτηση για το PSI με την τρόικα, τον επικεφαλής του Eurogroup Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ και τους Τσαρλς Νταλάρα και Ζαν Λεμιέρ από το IIF.

Κάποια στιγμή οι εκπρόσωποι της τρόικας αποχώρησαν από το γραφείο όπου διεξαγόταν η διαπραγμάτευση και έμειναν οι υπόλοιποι. Τα βλέμματα των μελών του κυβερνητικού κλιμακίου (Π. Καψής, Μαρία Ασημακοπούλου, Π. Χριστοδούλου, Γκ. Χαρδούβελης - ο κ. Γ. Ζανιάς παρέμεινε στην αίθουσα) είχαν καρφωθεί στην πόρτα του γραφείου. Κατά τις 4 το πρωί ο κ. Παπαδήμος βγήκε από τη σύσκεψη. «Έχουμε συμφωνία» ανακοίνωσε ψύχραιμα και μαζί με τον κ. Βενιζέλο έσπευσαν στην αίθουσα όπου συνεδρίαζε το Eurogroup. Ήταν η πρώτη στιγμή χαλάρωσης για τους συνεργάτες του Πρωθυπουργού, οι οποίοι έβλεπαν επί ώρες τις διαπραγματεύσεις να πελαγοδρομούν.

Υπομονή, παρακαλώ

Ο κ. Παπαδήμος φανέρωσε την ικανοποίησή του μόνο όταν ολοκληρώθηκαν και επισήμως οι συζητήσεις, χαρακτηρίζοντας τη συμφωνία που επιτεύχθηκε «ιστορική». Ο τρόπος με τον οποίο διηύθυνε τις συζητήσεις για τη νέα δανειακή συμφωνία και για το PSI έκανε φανερή τη μεγάλη εμπειρία του σε τέτοιου είδους διαπραγματεύσεις και βεβαίως είχε τη διαρκή συνδρομή του κ. Βενιζέλου. Ο κ. Γιούνκερ τού έδινε διαρκώς τον λόγο, είτε για να παρουσιάσει την κατάσταση στην Ελλάδα είτε για να ενημερώσει για τις παράλληλες διαπραγματεύσεις σχετικά με το PSI.

Την τρίτη, και τελευταία φορά, που αποχώρησε από τη συζήτηση ο Πρω-

θυπουργός ζήτησε από τους υπουργούς Οικονομικών της ευρωζώνης να κάνουν υπομονή «για να τσεκάρουμε τα νούμερα μη γίνει κανένα λάθος» και κανένας δεν διαμαρτυρήθηκε. Η συζήτηση με τους ιδιώτες για την ανταλλαγή ομολόγων είχε ήδη περάσει από πολλά σκαμπανεβάσματα ώσπου να βρεθεί το πώς ο επίσημος τομέας (OSI) θα κάλυπτε το κενό που άφηνε το PSI προκειμένου το ελληνικό δημόσιο χρέος να είναι το 2020 στο 120% του ΑΕΠ. Το κενό αυτό ήταν 8,5% του ΑΕΠ και η αρχική πρόταση του Βόλφγκανγκ Σόιμπλε ήταν να το μοιραστούν εξ ημισείας ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας. Για τη διευθέτηση του PSI απαιτήθηκαν τρεις γύροι σκληρών διαπραγματεύσεων.

Τρεις γύροι «κουρέματος»

Στον πρώτο γύρο συζητήθηκε η πρόταση να παραιτηθεί ο ιδιωτικός τομέας από τους τόκους των ομολόγων που έχουν ήδη εκδοθεί, ύψους 5,2 δισ. ευρώ, παράλληλα όμως ο δημόσιος τομέας δεν ξεκαθάριζε τη δική του συμμετοχή. Στον δεύτερο, ο ιδιωτικός τομέας ανηπρότεινε να γίνει μεγαλύτερο «κούρεμα» στην ονομαστική τιμή του

χρέους, το οποίο μεγάλωσε κατά 1,5%. Στη συνέχεια το «κούρεμα» έφθασε στο 3,5% και τα επιτόκια ως το 2015 μειώθηκαν στο 2%, αλλά ούτε αυτό ήταν αρκετό. Το Eurogroup επέμενε σε περαιτέρω διαπραγμάτευση και άρχισαν να συζητούνται σχήματα με αποτελεσματικότερη συμμετοχή της ΕΚΤ, ενώ φάνηκε ότι υπάρχει ένα «μαξιλάρι» ασφαλείας σχετικά με το ποσό που θα χρειαστεί για την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών.

Ο κ. Νταλάρα επέστρεψε στη διαπραγμάτευση αλλά ζήτησε διαβεβαιώσεις ότι δεν θα υπάρξει άλλος γύρος. Γύρω στις 4.30 τα ξημερώματα της Τρίτης διαμορφώθηκε το τελικό σχήμα για το PSI, αλλά χρειάστηκε άλλη μιάμιση ώρα για να κλείσει το σύνολο της συμφωνίας, αφού ήρε τις επιφυλάξεις του και ο τελευταίος ανήσυχος υπουργός Οικονομικών της ευρωζώνης, ο Τόνιο Φενέκ της Μάλτας.

Το πρωί της προηγούμενης Κυριακής ο κ. Παπαδήμος και οι στενοί συνεργάτες του πήγαν στο Μέγαρο Μαξίμου με τις... βαλίτσες τους στο χέρι. Στην τηλεδιάσκεψη που είχε προηγηθεί την Παρασκευή η Άνγκελα Μέρκελ είχε προτείνει να παρευρεθεί ο Πρωθυ-

πουργός στο Eurogroup εξαιτίας της δυσκολίας των διαπραγματεύσεων. Το ίδιο είχε υπαινιχθεί και ο κ. Γιούνκερ, αλλά ως τις 4 το απόγευμα ο κ. Παπαδήμος δεν είχε λάβει ακόμα την απόφαση να μεταβεί στις Βρυξέλλες. Από τη στιγμή που το αποφάσισε, ξεκίνησε ένας μαραθώνιος, ο οποίος έληξε ύστερα από σχεδόν 48 ώρες.

Στην πτήση προς Βρυξέλλες οι κκ. Παπαδήμος και Βενιζέλος δεν άφησαν ούτε λεπτό αναξιοποίητο, χαράσσοντας με κάθε λεπτομέρεια τη στρατηγική τους. Η σύσκεψη συνεχίστηκε στο ξενοδοχείο, όπου εκλήθη ο κ. Ζανιάς, ο οποίος συμμετείχε στο EuroWorking Group που είχε μόλις ολοκληρωθεί. Εκεί διαπιστώθηκε ότι το θέμα του ειδικού λογαριασμού είχε πιθανότητες να λυθεί με διαφορετικό τρόπο από αυτόν που είχε προταθεί στην αρχή - η ελληνική πλευρά εμφανίστηκε καλά προετοιμασμένη με δύο γνωμοδοτήσεις της Cleary Gottlieb και της Lazard -, αλλά οι συζητήσεις για το PSI βρίσκονταν σε οριακό και απροσδιόριστο σημείο.

Ο ειδικός λογαριασμός

Τη Δευτέρα το πρωί ο κ. Βενιζέλος συναντήθηκε με τη φινλανδή ομόλογό του

Γιούτα Ουρπιλάινεν, παρουσία και του γενικού διευθυντή του EFSF Κλάους Ρέγκλινγκ, όπου επισημοποιήθηκε ο τρόπος συμμετοχής της Φινλανδίας στον EFSF. Λίγο πριν από την έναρξη του Eurogroup οι κκ. Παπαδήμος και Βενιζέλος συναντήθηκαν με τους κκ. Σόιμπλε, Γιούνκερ, Μάριο Ντράγκι και την κυρία Κριστίν Λαγκάρντ.

Ο ειδικός λογαριασμός (escrow account) αποτελούσε ένα από τα δύσκολα θέματα. Η πρόταση Μέρκελ - Σαρκοζί επί της οποίας ξεκίνησε η διαπραγμάτευση είχε δύο βασικούς άξονες: οι δανειστές να είναι βέβαιτοι ότι δεν θα χάσουν τα χρήματά τους και ότι τα ποσά θα προκαταβάλλονται από την Ελλάδα και στη συνέχεια θα καλύπτονται από τη βοήθεια.

Συγκεκριμένα, η πρόταση αυτή προέβλεπε ότι ο λογαριασμός θα είχε έδρα το Λουξεμβούργο, τα χρήματα θα προκαταβάλλονταν για έναν χρόνο και θα έπρεπε να υπάρχει σε αυτόν συνεχώς ένα ποσό της τάξεως των 20 δισ. ευρώ. Στον ειδικό λογαριασμό θα έμπαιναν χρήματα από τον EFSF και από τα έσοδα του ελληνικού κράτους. Σε περίπτωση που η Ελλάδα έχανε μία δόση, όπως το περασμένο φθινόπωρο, η κυβέρνηση θα ήταν υποχρεωμένη να στείλει συγκεκριμένα έσοδά της, όπως π.χ. από τον ΦΠΑ. Οι όροι ήταν δυσβάστακτοι και αυτό προκάλεσε την αντίδραση και άλλων χωρών.

Ζητήθηκε έτσι από την ελληνική κυβέρνηση να καταθέσει εναλλακτική πρόταση, η οποία τελικώς υιοθετήθηκε. Σύμφωνα με αυτήν ο ειδικός λογαριασμός θα ανοιχτεί στην Τράπεζα της Ελλάδος, τα χρήματα δεν θα προκαταβάλλονται, το ποσό του λογαριασμού δεν θα είναι σταθερό και στην αρχή κάθε τριμήνου θα καταρτίζεται ένας κατάλογος με τις ανάγκες κάλυψης των τόκων και των δανείων της χώρας. Στην περίπτωση όμως που η αξιολόγηση της τρόικας δεν είναι θετική, η κυβέρνηση θα βρεθεί ενώπιον του διλήμματος αν με τα περιορισμένα οικονομικά της θα καλύψει μισθούς, συντάξεις ή θα προτιμήσει να ανταποκριθεί στις ανάγκες εξυπηρέτησης των δανείων.

Οι εταίροι για τη διαχείριση των κονδυλίων

Συνταγματική ρύθμιση για τα δάνεια

Στις αποφάσεις του Eurogroup ήταν να ενισχυθεί η εποπτεία των εταίρων στη διαχείριση των δανείων και να υπάρξει συνταγματική κατοχύρωση ότι ο εξωτερικός δανεισμός θα εξυπηρετείται κατά προτεραιότητα, μια ρύθμιση την οποία περιέλαβε στο Σύνταγμα της και η Ισπανία. Η κυβέρνηση αποδέχθηκε επίσης να ενισχυθεί η ομάδα που ελέγχει τη διαχείριση των χρημάτων από τα δάνεια ώστε να προειδοποιεί εγκαίρως την κυβέρνηση και την τρόικα για τυχόν υπερβάσεις στους προϋπολογισμούς και στα χρονοδιαγράμματα. Η αρχική εισήγηση ήταν η ομά-

δα αυτή να έχει όχι μόνο συμβουλευτικό αλλά και αποφασιστικό χαρακτήρα, όμως αποκρούστηκε στη διάρκεια της διαπραγμάτευσης.

Κυβερνητικές πηγές μεταδίδουν ότι η ομάδα θα αποτελείται από τεχνοκράτες και μεσαίου επιπέδου υπαλλήλους, αλλά είναι άγνωστο αν θα υπάγεται στον Χορστ Ράιχενμπαχ ή θα έχει άλλον επικεφαλής. Ήδη στο Γενικό Λογιστήριο έχουν εγκατασταθεί τεχνοκράτες οι οποίοι ελέγχουν τους λογαριασμούς των ασφαλιστικών ταμείων και αναμένεται ανάλογα κλιμάκια να τοποθετηθούν σε όλα τα κρίσιμα μνημονιακά υπουργεία.

Στο Γενικό Λογιστήριο τεχνοκράτες ήδη ασκούν ελέγχους στους λογαριασμούς των ασφαλιστικών ταμείων